

היסטוריה

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק.
מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.
פרק ראשון	—	(50 × 1)	—	50 נקודות
פרק שני	—	(50 × 1)	—	50 נקודות
סה"כ	—			100 נקודות
- שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם אינם חייבים לבחור בשאלה שיש בה מקור.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. המלצה לחלוקת זמן: כ-35 דקות לכל שאלה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד. רשום "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.
כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

המשך מעבר לדף ◀

בשאלון זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות – שאלה אחת מכל פרק. מן השאלות שתבחר לענות עליהן, חובה לבחור לפחות שאלה אחת שיש בה מקור.

טוטליטריות, נאציזם, אנטישמיות, מלחמת העולם השנייה והשואה

פרק ראשון (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-3 (50 נקודות).

1. מקור – מדיניות הנאצים בפולין

א. לפניך קטע מן הספר "מיין קאמפף" ("מאבק") מאת אדולף היטלר (1925).

מה שנראה כיום נגד עינינו כתרבות אנושית, כתולדה של אומנות, מדע וטכנולוגיה, הוא כמעט ללא יוצא מן הכלל פרי עמלו היצירתי של הארי [הגזע הארי]. דווקא עובדה זו מתירה לנו להגיע לידי המסקנה, שאיננה בלתי מבוססת, שהוא לבדו היה מייסד האנושות הנעלה יותר בכלל ועם זה מייצג את האב־טיפוס של מה שאנו מבינים במושג "אדם". [...] אילו היו מסווגים את האנושות לשלושה סוגים: למייסדי תרבות, לנושאי תרבות ולמשחיתי תרבות, היה ללא ספק אך ורק הארי נציגו של הראשון [מייסדי תרבות]. הוא המקור. [...] בלא אפשרות לנצל בני אדם נחותים, לא היה יכול הארי לעולם לצעוד את צעדיו הראשונים לקראת תרבותו המאוחרת יותר [...]

אין זה מקרה אפוא, שהתרבויות הראשונות התהוו במקום שבו הארי נתקל בעמים נחותים, הכניעם והטיל עליהם את מרותו ומאז הם שימשו מכשיר טכני ראשון, בשירותה של תרבות בהיווצרותה. בזאת נקבעה בבירור הדרך, שבה היה על הארי ללכת. ככובש השליט את עצמו על בני האדם הנחותים, קבע בפקודתו וכרצונו את סדרי העסקתם למען מטרותיו. [...] כל עוד קיים את שליטתו בלא התחשבות, הוא אכן נשאר השליט, ועם זה קיים והפרה את התרבות, מכיוון שהיא הייתה מושתתת בלעדית על כושרו, ולכן גם על יכולתו להמשיך ולקיימה.

(מעובד על פי א' היטלר, **מאבקי**, תרגום: דן ירון, אקדמון, תשנ"ה, עמ' 64, 68-69)

- **על פי מה שלמדת**, הצג שלושה צעדים שנקטו הנאצים כלפי **הפולנים** כדי לממש את מדיניות "הסדר החדש".
- הסבר את ההצדקה האידאולוגית למדיניות "הסדר החדש". בסס את דבריך על שני טיעונים מן **הקטע**.
- (30 נקודות)

- ב. — הצג שני צעדים, מתחומים שונים, שנקטו הנאצים כלפי **היהודים** בפולין לפני ריכוזם בגטאות.
- הסבר את המטרה של כל אחד מן הצעדים שהצגת.
- (20 נקודות)

2. ביסוס המשטר הנאצי

- א. הצג שני צעדים מתחום החקיקה וצעד אחד מתחום התעמולה שנקט השלטון הנאצי עד פרסום חוקי נירנברג (ספטמבר 1935), והסבר כיצד סייע כל אחד מהם למעבר של גרמניה מדמוקרטיה לנאציזם.
(30 נקודות)
- ב. הצג את התוכן של חוקי נירנברג, והסבר את השפעתם על היהודים ואת השפעתם על שאר האזרחים בגרמניה.
(20 נקודות)

3. הגטאות

- א. — מה היה ההסבר של הנאצים להקמת הגטאות?
— הבא שני הסברים נוספים להקמת הגטאות.
(20 נקודות)
- ב. הצג את תנאי החיים בגטאות, והסבר כיצד השפיעו תנאים אלה על תפקודה של המשפחה.
תאר את הפעילות של שני ארגוני סיוע בגטאות. (30 נקודות)

פרק שני (50 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 4-6 (50 נקודות).

4. מקור – "הפתרון הסופי"

א. — ההחלטה על "הפתרון הסופי" התקבלה לפני שכונסה ועידת ואנזה (ינואר 1942).

על פי מה שלמדת, הבא נימוק אחד לביסוס קביעה זו.

— **על פי הקטע** שלפניך, הבא שני הסברים לחשיבות של ועידת ואנזה.

(30 נקודות)

בוועידה נכחו חמישה נציגים ממשטרת הביטחון ומן האס־דה, שמונה פוליטקאים ובעלי תפקידים מן המנהל האזרחי ושני נציגי מפלגה, אחד מהנהלת המפלגה והאחר מן המשרד לגזע והתיישבות של האס־אס.

[...] הוא [היידריך] הדגיש כי הסמכות והאחריות הכללית שמורות לו [...] לאחר מכן שטח את תוכניתו לפתרון הסופי, שעיקרה רצח המוני של יהודים מכל ארצות אירופה, ובכללן בנות בריתה של גרמניה, ארצות ניטרליות ואומות יריבות. חלק מן היהודים יילקחו תחילה לעבודות כפייה. דיון קצר בהשתתפות היידריך, מרטין לותר (ממשרד החוץ) ואוטו הופמן (מן המשרד לגזע והתיישבות של האס־אס) נסב על הקשיים הפוטנציאליים ועל היוזמות הדיפלומטיות העלולות להתעורר בשל יישום התוכנית בארצות שנכבשו ובמדינות הברית.

[...] איש לא הביע התנגדות להשמדת היהודים, ובכלל זה השמדת יהודי הרייך ויהודי מערב אירופה. אם להשתמש בטרמינולוגיה רשמית: לא הובעו כל הסתייגויות. הפרוטוקולים תומכים בעקיפין במסקנה זו. אין הם מתעדים כל התנגדות בעניין זה, אף שצוינו חילוקי דעות ואי־הסכמה בעניינים אחרים. מתקבל על הדעת כי פקידי הממשל או אנשי מנהלה בכירים יביעו הסתייגויות מעשיות או מדיניות, אם לא מוסריות – לנוכח החלטתו של היטלר מ־12 בדצמבר, אולם הם לא עשו כן. לפיכך לא סתם כתב היידריך ב־26 בפברואר כי ואנזה, "למרבה השמחה, יישבה את קווי היסוד ליישום מעשי של הפתרון הסופי לבעיית היהודים".

(מעובד על פי כ' גרלאך, ועידת ואנזה, גורל יהודי גרמניה והחלטתו העקרונית של היטלר להשמיד את כל יהודי אירופה,

מתוך אתר מרכז המידע אודות השואה, יד ושם, עמ' 16-18)

ב. הסבר מדוע התקשו היהודים בגטאות להאמין שמטרת הנאצים היא להשמיד את העם היהודי. בסס את

תשובתך על שתי סיבות. (20 נקודות)

5. לוחמים יהודים, יחס האוכלוסייה המקומית אל היהודים

- א. הסבר את הסיבות להצטרפות של לוחמים יהודים לצבאות בעלות הברית במלחמת העולם השנייה. כתוב את שמו של לוחם יהודי אחד בצבאות בעלות הברית ואת שם הצבא שאליו הצטרף, ותאר את פועלו של הלוחם. (20 נקודות)
- ב. — הסבר שלושה מן הגורמים שהשפיעו על יחס האוכלוסייה המקומית כלפי היהודים בארצות שכבשו הנאצים. — תאר כיצד פעל אחד מחסידי אומות העולם. בתשובתך כתוב את שמו ואת מעשיו. (30 נקודות)

6. הגטאות בזמן ביצוע "הפתרון הסופי"

- א. הסבר את הדילמה של חברי היודנראט בנוגע ליחס אל המחנות בגטאות. הסבר דילמה נוספת של חברי היודנראט בזמן ביצוע "הפתרון הסופי". (25 נקודות)
- ב. — מה היו מטרות המרד בגטאות? — הסבר באמצעות שלוש דוגמאות מה היה הייחוד של מרד גטו ורשה לעומת מרידות בגטאות אחרים. (25 נקודות)

בהצלחה!